

INSPIRATIE
VOOR BUITENWONEN
& BUITENLEVEN

Landleven

november 2015

BETOVERENDE *herfstkleuren*

**KNOLLEN-
OOGST**
bij Cees

**GRIEND-
WERK**
van vader
op zoon

MOSTERDSOEP
uit Gruen

20E JAARGANG
NUMMER 9

PRIJS: NL/B €5,95

AP
LANDLEVEN.NL

www.landleven.nl

InHOUD

NOVEMBER 2015

LEKKER ETEN

- Mosterdsoep uut Grunn **8**
Gorgonzola met peer en vijg **35**
Begrazing en scharrelvlees **84**

CREATIEF BEZIG

- Alie's boekenlamp **122**

DIEREN

- Bosfazanten **10**
Praktische dierentips **37**
Peter van Loenhout schildert dieren **44**
Rond het erf: eekhoorns **105**
Nanouk schildert Belgische Haas **133**

ERF & TUIN

- Vers van Cees **28**
Najaarstuin in Vaassen **66**
Praktische tuin- en erftips **107**
Kweek kiemgroente op het aanrecht **134**

BUITEN WONEN

- Boscafé Merlijn **22**
Voorkom boerderijbrand **72**
Afleveren met antieke Citroën **78**
Interieur van ouds **98**
Landleven van Ellen Beenders en Bert te Wierik **116**

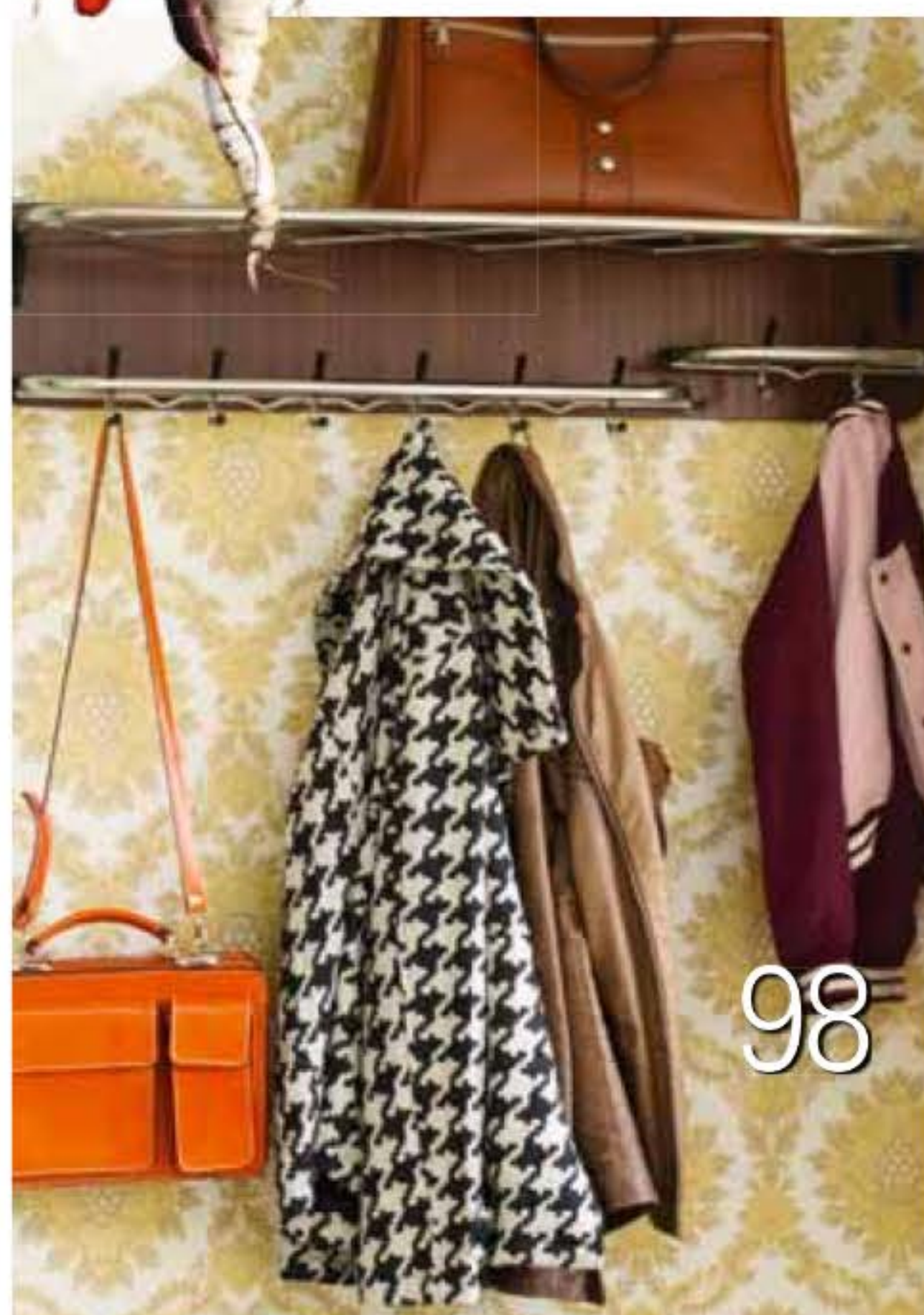
PLATTELAND

- Klompdraggers **61**
Griendwerkers **92**
Betuwse fruitschuren **128**
Plattelanders: eierzoecker en mollenvanger **140**

Van knollenteler Cees

Zie pagina 28

IN ELK NUMMER

- Te hooi & te gras 17 ■ Column dierenarts Brenda 39 ■ Agenda 40 ■ Postbus Landleven 53
- Fruitcolumn Theo Schildkamp 114
- Column Herman van Veen 121
- Vraag & aanbod 146 ■ Volgende maand 161

LEZERSSERVICE

- Op reis 36 ■ Landleven Winter 90
- Kleurboek 106 ■ Special Feest! 115
- Almanak 127 ■ Win een veranda 162
- Colofon 162

**'DIT OUDE
VERTROUWDE MES
IS EEN
VERLENGSTUK
VAN MIJN ARM'**

VIERDE GENERATIE GRIENDWERKERS

HAKKEN ALS HONDERD JAAR GELEDEN

VOLGENS INTERNET-ENCYCLOPEDIË WIKIPEDIA IS HET BEROEP VAN GRIENDWERKER UITGESTORVEN. MAAR VOOR GERT-JAN EN ZIJN ZOON GERRIT VAN TIENHOVEN IS HET HAKKEN VAN GRIENDHOUT NOG SPRINGLEVEND. ZE ZIEN ZELFS NOG WEL EEN VIJFDE GENERATIE VAN TIENHOVENS HUN GELD VERDIENEN MET HET 'ZWARE, MAAR MOOIE' WERK.

TEKST ANGELA GROENBOS FOTOGRAFIE LODE GREVEN

Vies, groot, grof en bonkig. Zo zijn de handen van Gerrit van Tienhoven oneerbiedig te beschrijven. Een dikke laag eelt, rafelige nagels met aarde en plantenresten eronder en hier en daar een smoezelige leukoplast die de diepste kloven dicht moet houden. “Wassen helpt niet meer”, haalt Gerrit zijn schouders op. “Ik zou mijn handen een week in een bad moeten weken om alle vuil uit elke groef te krijgen. En pleisters goed vastplakken en er dan minstens drie dagen niet aankomen, dat is de enige manier om de kloven rustig te laten genezen.” Maar Gerrits handen zijn misschien niet schoon, ze zijn wel praktisch, kundig en snel. Met zachte, schone handen zou zijn werk niet te doen zijn. Gerrit is griendwerker, een beroep dat volgens internet-encyclopedie Wikipedia is uitgestorven. Maar voor Gerrit en zijn vader Gert-Jan is de winterse oogst van wilgentenen nog springlevend.

RAUWVORST

Uitgestorven is het beroep dan nog niet, als Gerrit en Gert-Jan de griend in gaan, zou het zo honderd jaar geleden kunnen zijn. Het werk begint vroeg en de mist geeft de omliggende, kale polder een sprookjesachtige uitstraling.

“Maar het maakt ons werk lastiger”, vertelt Gerrit. “Het vriest, dus hebben we net rauwvorst: aangevroren mist aan de wilgentenen. Dat pakt toch wat kouder vast als je gaat hakken.” Want hoewel sommige griendwerkers tegenwoordig machinaal oogsten, werkt Gerrit nog ouderwets met de hand. “Vroeger werd een griend alleen aangeplant op heel drassige grond, waar niets anders wilde groeien. Toen kon je niet met machines werken, zelfs al hadden ze bestaan. Nu liggen grienden ook vaak op hogere grond en zijn er wel zaagmachines die de tenen machinaal oogsten. Voor ons is dat geen optie: we zijn een te klein bedrijf om de investering te kunnen verantwoorden. Een machine wordt daarnaast met twee of drie mensen bediend, en ik werk alleen. Onze griend is ook niet voor een machine aangeplant. Bovendien kun je met de hand preciezer werken. We hakken de wilgen schuin af. Met een schuine snede is het beter te verwerken in bijvoorbeeld schuttingen. Bovendien zorgt een schuine snede ervoor dat er geen water op de stomp blijft staan, zodat de struik niet gaat rotten. Bij machinaal oogsten moeten de struiken regelmatig vervangen worden wegens rotting, in onze griend kunnen ze wel een leven lang mee.”

MUSEUMMATERIAAL

Het gereedschap dat Gerrit en zijn vader tot hun beschikking hebben zou zo in een museum passen. Gerrit hakt met een teenmes: een zwaar, j-vormig mes met een houten heft, waarvan de punt ontbreekt. Gerrit: "Je moet zuinig op deze messen zijn, want er is bijna niet meer aan te komen. Ze liggen nog wel op zolders of hangen aan de schouw, maar je koopt er niet maar zo een en dan nog zijn ze vaak bot en versleten. Met deze hak ik al twintig jaar en hij staat perfect naar mijn hand. De punt is er ooit afgebroken, maar hij hakt nog prima. Ik heb nog ergens een reserve-exemplaar, maar een overstap zou wel wennen zijn. Dit oude vertrouwde mes is bijna een verlengstuk van mijn arm." Zijn vader Gert-Jan hakte tot aan zijn hersenbloeding een paar jaar geleden met een hakoord: een mes in de vorm van een halve maan. Nu wil zijn rechterhand niet meer meewerken. De oude griendwerker mist het werk nog wel: "Het is zwaar maar ook erg mooi werk. Je bent de hele dag buiten, in de natuur. Sommige mensen denken dat we de natuur verstoren, maar de dieren zijn helemaal aan ons gewend. Reeën staan vaak op een paar meter van ons te eten, fazanten en hazen komen zo

dicht langs ons dat we ze zouden kunnen aaien. Ik ging al van jongs af aan mee met mijn vader, die ook griendwerker was. Hij heeft het weer geleerd van zijn vader. Gerrit is dus al de vierde generatie." En hoewel vader en zoon het erover eens zijn dat het zwaar werk is, genieten ze er wel zo van, dat ze Gerrits zoons ook een carrière in het bijzondere gewas toewensen. Gerrit: "Ze hoeven natuurlijk niets, maar de jongste gaat graag mee, lekker aanrommelen met zijn beugelzaagje. Hij kan zich zo een paar uur vermaken. Net zoals ik vroeger graag met pa meeding. Het beugelzaagje waar ik zelf mee ben begonnen, heb ik nog steeds. Het zou mooi zijn als er nóg een generatie Van Tienhovens als griendwerker gaat werken."

VORSTBESTENDIG

Dat buiten werken omringd door natuur klinkt mooi, maar is in de wintermaanden nog niet mals. En hoe leger de griend wordt, hoe harder de koude wind over het vlakke land lijkt te jagen. Volgens Gerrit is het tijdens het werk geen probleem: "Ik heb zelfs geen koude handen. Ik werk zonder handschoenen, maar hakken en slepen met zware takkenbossen, dat houdt je

**'JE KUNT
NIET
HAKKEN EN
PRATEN
TEGELIJK.
DAT WERKT
NIET MET
SCHERPE
MESSEN'**

wel warm. Lunchen is wel even fris. Ik zoek dan een plekje uit de wind, achter een bult hout. Als het brood op is, ga ik meteen weer aan de gang. Voor rusten is het te koud. En als het echt flink vriest, werk je niet meer. Dan hak je je mes kapot op de bevroren tenen." Vader Gert-Jan weet dat het vroeger nog zwaarder was: "Deze griend ligt dicht bij huis en met de auto rijd je er zo heen. Vroeger liepen we twee uur om bij de griend te komen en het hout werd niet per vrachtwagen weggehaald, maar per ijzeren schouw uit de griend gevaren. Veel griendwerkers woonden op een hut op zo'n schouw of in een schrankkeet, een hut die in het natte landschap een beetje beschutting moest bieden. Omdat de griend op uren lopen of varen lag, was de griendwerker van maandagochtend tot zaterdagavond van huis. We doen het werk nog wel steeds zoals vroeger, maar we hebben het nu toch wat beter."

TEUTELS EN KIT

Gert-Jan weet ook nog te vertellen over alle benamingen die het snoeihout krijgt. Hij snoeide teutels, kit, karreband, half vaats, achtvoeters, tienvoeters en twaalfvoeters. Gert-Jan: "Ze zeiden vroeger wel: 'Een vent als een reus is een kerreband tot je neus'." Hoewel de termen voor het hout uit een andere tijd komen, is de handel nog steeds levendig. Gerrit: "Hoepels voor grafkransen of tonnen worden er bijna niet meer van gemaakt. Maar de tenen zijn gewild als bonenstaken, bleeslatten voor schuttingen en deklatten voor rietdekkers. Het wordt gebruikt om zinkmatten te maken als dijkverzwaring en tot slot wordt het in de dierenwinkel aangeboden als papegaaienhout. Die vogels vinden het lekker om de bast eraf te eten."

**GERT-JAN VERKOOPT WILGENTENEN
IN VERSCHILLENDE MATEN. DAARNAAST
VERWERKT GERRIT DE GEOOGSTE
WILGENTENEN ZELF TOT SCHUTTINGEN
EN ANDERE VLECHTWERKEN.**

G.J. VAN TIENHOVEN & ZOON

Nieuwe Rijksweg 134 • 4128 BP Lexmond
Tel. 0347 - 34 13 50 • www.wilgenschutting.nl

**'EEN VENT ALS
EEN REUS IS EEN
KERREBAND TOT
JE NEUS'**

SCHERPE MESSEN

Vader Gert-Jan mag nog graag praten over zijn tijd als griendwerker, maar Gerrit werkt de laatste jaren alleen in het bijzondere hakbos vol kaarsrechte wilgenstokken. Gerrit: "Het is wel jammer dat mijn vader niet meer mee kan. Sterke handen zijn onmisbaar in dit werk en sinds de hersenbloeding is hij de kracht kwijt. Ik mis hem wel, want samen krijg je meer gedaan dan alleen. Het is geen wedstrijd, maar je hakt toch tegen elkaar op. Al is het geen sociaal werk, want je kunt niet hakken en praten tegelijk. Dat werkt niet met scherpe messen." Gerrit moet in de winter flink aanpoten om de griend alleen leeg te krijgen. De tenen worden alleen in de koudste maanden geogst, tussen november en half april. Iets vroeger hakken kan niet veel kwaad, maar van langer doorwerken gaan de wilgen dood. Gerrit: "Ik bewerk twee stukken land. Het ene jaar wordt de ene griend geogst, het volgende jaar de andere. Het gehakte land ligt dat jaar in rust." Van voor naar achteren wordt daarbij het hele land kaal gemaakt. Na de oogst steken alleen de stekken van nieuwe aanplant omhoog, waar Gerrit een struik heeft moeten vervangen. Gerrit: "Griendwerk is een mooie combinatie met ons fruitbedrijf. Hier ben ik in de winter druk, en houd ik in het groeiseizoen het onkruid bij. In de zomer zijn we druk met de kersen oogst, in de herfst met de appels en peren. Volop in de zomer is het een week of zes wat rustiger. Dat kan ik dan wel gebruiken. Van 's ochtends acht tot 's avonds vijf hakken is zwaar. Na zo'n dag is mijn motor wel leeg. Maar ik vind het heerlijk. Als ik de hele dag in de fruitschuur zou moeten werken, kwamen de muren op me af!" □